

Osaamisen tunnistamisen työryhmän alustavat ehdotukset osaamismerkkien kehittämiseksi

Työryhmän alustavat ehdotukset (LUONNOS 29.4.2022)

1. Johdanto

Osaamisen tunnistamisen työryhmä asetettiin 24.6.2021. Toimeksiannon mukaan työryhmän tehtävänä on edistää ja ohjata työpaikoilla ja muualla kuin viralliseen koulutusjärjestelmään kuuluvassa koulutuksessa hankitun osaamisen tunnistamisen työvälineiden ja menettelyjen luomista:

- tukemalla työpaikoilla ja muualla kuin viralliseen koulutusjärjestelmään kuuluvassa koulutuksessa hankitun osaamisen tunnistamista tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksen laajentamisen tai osaamismerkkien ja muiden osaamiskuvausten kehittämisen avulla
- tekemällä ehdotuksen valtakunnallisiksi periaatteiksi työssä ja muualla kuin viralliseen koulutusjärjestelmään kuuluvassa koulutuksessa hankitun osaamisen tunnistamiseen erityisesti työelämän ja työllistymisen näkökulmasta
- tekemällä ehdotukset käynnistettävistä piloteista
- tukemalla valtakunnallisten periaatteiden käyttöönottoa ja levittämistä
- tukemalla jatkuvan oppimisen digitaalisessa kokonaisuudessa kehitettävien työkalujen kehittämistyötä.

Työryhmä tekee 31.12.2022 mennessä ehdotuksen mahdollisesta tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksen laajentamisesta, osaamismerkkien ja muiden osaamiskuvausten kehittämisestä sekä ehdotuksen valtakunnallisista periaatteista työssä ja muualla kuin viralliseen koulutusjärjestelmään kuuluvassa koulutuksessa hankitun osaamisen tunnistamisesta sekä ehdotukset käynnistettävistä piloteista.

Työryhmän 9. kokous 20.4.2022 käsitteli työryhmän esityksiä osaamismerkkien kehittämiseksi ja teki kokouksessa käydyn keskustelun perusteella ehdotuksen osaamismerkkien kehittämiseksi.

Työryhmän tavoitteena on hankitun osaamisen tunnistamisen menettelyiden ja työvälineiden luominen ja kehittäminen. Osaamismerkit ovat yksi jo laajasti hyödynnetty osaamisen tunnistamisen tapa. Osaamisen näkyväksi tekemissä osaamismerkkejä on jo hyödynnetty laajasti sekä virallisessa koulutuksessa, työelämässä että etenkin epävirallisessa oppimisessä työelämän ja virallisen koulutuksen ulkopuolella mm. harrastus- ja vapaaehtoistoiminnassa. Työryhmän tavoitteena osaamismerkkien kehittämisessä on parantaa niiden hyödynnettävyyttä ja käyttöä yhtenä osaamisen tunnistamisen työkaluna.

Kehittämis ehdotus sisältää neljä osaa.

- 1) Ensimmäinen osa sisältää työryhmän ehdotuksen määritelmäksi osaamismerkeille. Määritelmää tarvitaan osaamismerkkien kehittämisen pohjaksi, jotta saavutetaan yhteinen ymmärrys, mitä osaamismerkeillä osaamisen tunnistamisen työryhmässä tarkoitetaan.
- 2) Toinen osa sisältää yhteiset periaatteet osaamismerkeille ja niiden laadulle. Periaatteita ja osaamismerkkien laatua kuvataan, jotta niiden tuottama uusi osaaminen olisi riittävän luotettavaa. Osaamismerkkien uskottavuus ja hyödynnettävyys perustuvat niiden hyvään laatuun. Yhteiset periaatteet auttavat sekä yksilöä itseään että osaamismerkin tarkastelijaa (esim. työnantaja) tulkitsemaan osaamismerkillä saavutettua osaamista ja osaamisen tasoa.
- 3) Kolmas työryhmän ehdotus liittyy siihen, että osaamismerkeistä tulee tarvittaessa olla mahdollista muodostaa osaamisyhdistelmiä tai laajempia osaamiskokonaisuuksia. Tämä liittyy myös EU:n komission ehdottamaan stackability –periaatteeseen. On tarpeellista myös selvittää, millaisia hyötyjä voidaan saavuttaa osaamismerkkitiedon tallentamisella mydata-periaatteella toimiviin tietojärjestelmiin ja voidaanko nykyisiä tai tulevia tietojärjestelmiä hyödyntää tähän tarkoitukseen.
- 4) Neljäs työryhmän ehdotus koskee osaamismerkkien tunnettuutta ja käyttöä edistävää viestinnällistä kampanjaa. Osaamismerkkien laaja hyödyntäminen edellyttää, että työelämä, yksilöt ja oppilaitokset tuntevat osaamismerkkien mahdollisuudet yhtenä osaamisen tunnistamisen välineenä.

Kehittämisehdotusta käsitellään työryhmän 12.5. pidettävässä kokouksessa ja sidosryhmien kuulemistilaisuudessa 24.5.2022. Työryhmä muokkaa tarvittaessa ehdotuksia kokouksen keskustelun ja kuulemistilaisuudesta saadun palautteen perusteella.

2. Työryhmän alustavat ehdotukset osaamismerkkien kehittämiseksi

2.1 Työryhmän ehdotus määritelmäksi osaamismerkeille

- Osaamismerkit ovat väline tunnistaa ja kuvata eri tavoin hankittua osaamista ja tehdä sitä yksilön kannalta hyödynnettäväksi.
- Osaamismerkki kertoo yksiselitteisesti mistä osaamisesta merkki on myönnetty (osaamisperusteisuus).
- Merkin sisältö on määritelty ja kuvattu ja sen osaamiskuvaus on avoimesti nähtävissä.
- Osaamismerkin suorittamisesta annetaan yksilön omaan hakemukseen perustuen todiste, joka mahdollistaa omistajuus- ja siirrettävyyperiaatteiden toteutumisen käytännössä.

2.2 Yhteiset periaatteet osaamismerkeille ja niiden laadulle

- Osaamismerkkien tarjonta on avointa ja mahdollista kaikille erilaisille toimijoille, joten osaamismerkin tarjoaminen ei edellytä toimijan auditointia tai sertifiointia. Osaamismerkin myöntäjän tulee olla oikeushenkilö.
- Osaamismerkkejä voidaan tarjota itsenäisinä kokonaisuuksina osana epävirallista oppimista tai sisältyen viralliseen koulutukseen.
- Osaamiskuvaus kertoo merkin tarkastelijoille millaista osaamista merkin omistajalla on. Kuvauksesta selviää:
  - o merkin nimi
  - o myöntäjän ja osaamisen arvioijan tiedot
  - o osaamistavoitteet ja niiden arviointimenettelyt
  - o suoritus- ja myöntämisajankohta
  - o millä tavoin saavutetun osaamisen voi osoittaa

- Arvioijat on perehdytetty osaamismerkkin kuvauksessa kerrottuihin osaamiskriteereihin ja niiden toteutumisen arviointiin.

2.3 Osaamismerkkien hyödynnettävyys ja käyttö

Työryhmä ehdottaa, että osaamismerkkien teknisiä ratkaisuja mydata- ja stackability- ja portability-periaatteiden toteuttamiseksi selvitetään tarkemmin ulkopuolisen tahon toteuttamalla selvityksellä.

Selvityksessä huomioon otettavia asioita:

- Osaamismerkkin saajan tulisi voida halutessaan kerätä osaamisellaan ansaitsemansa osaamismerkit MyData-periaatteella toimivaan tallennustilaan/alustalle (esim. ePortfolio, Koski, Työmarkkinatori, JOD). Millaiset ratkaisut ovat mahdollisia? Mitä muita osaamisia voi samalla tavoin tallentaa? (opinnäytetyöt, työnäytteet yms.)
- Osaamismerkeistä voi muodostua osaamisyhdistelmiä tai laajempia osaamiskokonaisuuksia (EU:n komission ehdottama stackability –periaate).
- Millä tavoin isommasta osaamiskokonaisuudesta voidaan hakemuksesta myöntää metatason osaamismerkki, jolla on oma kuvauksensa vastavilla tiedoilla kuin perustason osaamismerkeistä?
- Osaamismerkkien käytöstä ja jakamisesta esim. työnhakuun tai uusiin opintoihin liittyen päättää merkin saaja itse kulloistenkin tarpeidensa mukaisesti. Merkit voi linkittää osaksi omaa ansioluetteloa tai sosiaalisen median sivustolle kuten esim. LinkedIn, Facebook, Kyvyt. tai Twitter. (liittyy EU:n komission ehdottamaan portability-periaatteeseen)

2.4. Viestintä

Työryhmä ehdottaa viestintäkampanjaa osaamismerkkien tunnettuuden ja käytön edistämiseksi.

Työryhmän mielestä osaamismerkit ovat hyvä keino tunnistaa yksilöiden osaamista ja innostaa oppimaan. Osaamismerkkien käyttöä voitaisiin edistää viestintäkampanjalla. Työryhmä piti tärkeänä mahdollisen viestintäkampanjan tavoitteiden ja kohderyhmien huolellista pohdintaa. Lisäksi jatkokeskustelua toivotaan siitä, tarvitaanko kampanjaa erityisesti osaamismerkeistä vai yleisesti osaamisen näkyväksi tekemisen eri keinoista työpaikoilla ja muissa ympäristöissä.